

سیستم مدیریت زیست محیطی ISO 14001

سیستم مدیریت زیست محیطی ابزاری است که سازمان را قادر می سازد تا به آن سطحی از عملکرد زیست محیطی که مقرر می دارد، دست یابد و آن را به طور نظام یافته کنترل نماید. ایجاد و به کارگیری یک سیستم مدیریت زیست محیطی به خودی خود و الزاماً موجب کاهش فوری پیامدهای نامطلوب زیست محیطی نمی گردد. پس همانطور که ملاحظه شد نباید انتظار داشت که بلافاصله پس استقرار سیستم مدیریت زیست محیطی بر اساس ایزو 14001 تمامی مسائل زیست محیطی رفع گردد بلکه توجه اساسی باید بر استقرار مناسب و بهبود مستمر آن باشد.

نگاهی به تاریخچه ایزو 14000 حفاظت از محیط زیست از مواردی است که دانشمندان، پژوهشگران و سازمان های علمی و اقتصادی را بر آن داشته که هر کدام به سهم خویش به ملاحظات زیست محیطی توجه بیشتری نمایند و سیستم هایی را ابداع کنند که با کاربرد آنها در بخش های مختلف صنعت، کشاورزی، اقتصاد و... بتوان وضعیت محیط زیست را بهبود بخشید.

شاید بتوان گفت اولین جرفه های تدوین استاندارد های ایزو 14000 در کنفرانس سازمان ملل متحد درباره محیط زیست انسان که در 1972 در استکهلم برگزار شد ایجاد گردید. در همان سال برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد ایجاد شد.

کنفرانس سازمان ملل متحد درباره محیط زیست و توسعه که در 1992 در ریودوژانیرو (برزیل) برگزار شد، قدم دیگری در این راه بود و خود منجر به ایجاد کمیته فنی 207 سازمان بین المللی استاندارد در 1993 گردید. وظیفه این کمیته تهیه و تدوین استانداردهای مدیریت زیست محیطی است و اکنون کانادا مسئولیت دبیرخانه آنرا بر عهده دارد.

این کمیته در 1996 موفق به انتشار اولین استانداردها از سری ایزو 14000 گردید که یکی از آنها ایزو 14001 مبنای صدور گواهینامه است.

هدف از یک سیستم مدیریت زیست محیطی

هدف از این استاندارد بین المللی ارائه یک چارچوب به سازمان برای حفاظت از محیط زیست و واکنش در برابر تغییرات زیست محیطی در تعادل با نیازهای اجتماعی-اقتصادی است این استاندارد الزاماتی را مشخص می کند تا سازمان قادر باشد به نتایج مورد نظری که برای سیستم مدیریت زیست محیطی اش تعیین میکند دست یابد. یک رویکرد سیستماتیک به مدیریت زیست محیطی می تواند اطلاعاتی را برای ایجاد موفقیت طولانی مدت در اختیار مدیریت ارشد قرار بدهد تا با کمک موارد زیر به توسعه پایدار کمک کند:

- حفاظت از محیط زیست با پیشگیری و کاهش پیامدهای نامطلوب زیست محیطی
- کاهش اثر نامطلوب بالقوه شرایط زیست محیطی و سازمان
- کمک به سازمان در برآوردن تعهدات به تطابق
- ارتقاء عملکرد زیست محیطی
- کنترل یا تاثیر بر روش طراحی، تولید، توزیع، مصرف و تعیین تکلیف محصولات و خدمات با کمک دو دیدگاه
- چرخه حیات که می تواند از انتقال پیامدهای زیست محیطی به جایی دیگر در طی چرخه حیات خود داری کند.
- دستیابی به مزایای مالی عملیاتی که از پیاده سازی گزینه های دیگر دوستدار محیط زیست حاصل می گردد و موقعیت سازمان را در بازار تقویت می کند.
- اطلاع رسانی اطلاعات زیست محیطی به طرف های ذینفع مرتبط

این استاندارد بین المللی مانند دیگر استانداردهای بین المللی قصد افزایش یا تغییر الزامات قانونی سازمان را ندارد.

ایزو 14000 در ایران

به تحقیق می توان گفت که اولین مقاله فارسی درباره استاندارد های ایزو 14000 در آبان ماه 1374 و در شماره پنجاهم از مجله استاندارد و کالاهای ایرانی منتشر گردیده است. آشنایان با این سری از استانداردها در آن زمان بسیار اندک بود ولی اکنون بر تعداد آنها افزوده شده است. اولین سمینار آشنایی با استانداردهای ایزو 14000 در آذر ماه 1375 برگزار گردید.

پس از آن سمینارها و دوره های آموزشی متعددی برگزار شد. در زمینه چاپ کتاب و تهیه نرم افزارهای آموزشی نیز فعالیتهایی صورت گرفت یکی از مهمترین فعالیت ها در این زمینه استاندارد ملی ایران ایزو 1400 است که بوسیله موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران در مرداد ماه 1377 منتشر شد. اولین گواهینامه ایزو 14001 در ایران در تاریخ 1376/08/29 صادر گردید و متعاقب آن شرکت های دیگری موفق به اخذ این گواهینامه شدند. در این قسمت لازم است اشاره ای به دامنه شمول گواهینامه های صادر شده است. آیا ایزو 14001 برای همه قابل اجرا است؟ قبل از پاسخ به این سوال بایستی اول نگاهی به دامنه کاربرد استاندارد ایزو 14001 داشته باشیم:

جمله زیر از بند 1 استاندارد ایزو 14001 با عنوان دامنه کاربرد برگرفته شده است:

ایزو 14001 در مورد هر سازمانی که به اجرا، نگهداری و بهبود یک سیستم مدیریت زیست محیطی تمایل داشته باشد کاربرد دارد. محدوده کاربرد ایزو 14001 در هر سازمان به عوامل متفاوتی وابسته است که از جمله می توان به ماهیت فعالیتهای آن سازمان و همچنین شرایطی که در آن فعالیت می نماید اشاره نمود. بنابراین ایزو 14001 استاندارد است که برای یک صنعت یا حرفه خاص نوشته نشده بلکه در انواع سازمان ها و با هر گونه فعالیت، محصول یا خدمات قابل

اجراست. از این جهت است که می گوئیم وزارت خانه ها ، بانک ها ، شرکت های بیمه ، دانشگاه ها ، بیمارستانها ، هتل ها ، هواپیمایی و... می توانند نسبت به اخذ گواهینامه ایزو 14001 اقدام نمایند. بطور کلی می توان گفت هر سازمانی که الزامات یک سیستم مدیریت زیست محیطی را که در کل بند 4 استاندارد ایزو 14001 تشریح شده است ، برآورد نماید نیمه بیشتر روند اخذ گواهینامه مربوط را طی نموده است . ایزو 14001 چگونه به ما کمک می کند؟ به راستی این همه تلاش ، صرف هزینه ، وقت ، انرژی و ... برای استقرار سیستم مدیریت زیست محیطی و اخذ گواهینامه ایزو 14001 به چند منظور است و چگونه ایزو 14001 به ما کمک می کند؟ شاید بتوان از دیدگاه های متفاوت به این سوال پاسخ داد اما بطور کلی می توان به برخی پیامدهای اخذ گواهینامه ایزو 14001 به شرح زیر اشاره نمود :

-پیشگیری از آلودگی

-کاهش پسماند

-صرفه جویی در مصرف انرژی

-استفاده مجدد از مواد

-کاهش اثرات ناگوار ناشی از عملکرد های صنعت بر محیط زیست

-بهبود ارتباطات درون برون سازمانی

-افزایش سهم بازار و ورود به بازارهای جهانی

اینطور برآورد می گردد که صرفه جویی در هزینه های انرژی به میزان 10 درصد بدون هیچگونه سرمایه گذاری امکان پذیر است

شرکت پارس ایزوتوپ